EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 12.12.2018
COM(2018) 815 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Lõpparuanne

vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta otsuse nr 562/2014/EL (Euroopa Liidu osalemise kohta Euroopa Investeerimisfondi kapitali suurendamises) artiklile 4

1. SISSEJUHATUS

Vastavalt otsuse nr 562/2014/EL[1] artiklile 4 hinnatakse käesolevas lõpparuandes, kuidas Euroopa Investeerimisfondi kapitali suurendamine on täitnud eesmärki kasvatada Euroopa Investeerimisfondi toetust meetmetele, mis täiendavad meetmeid, mida liikmesriigid võtavad ettevõtjate, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) kasuks. Aruanne järgneb 19. detsembri 2016. aasta vahearuandele,[2] milles leiti, et kapitali suurendamine, mis selleks ajaks ei olnud veel täielikult lõpule viidud, on juba kasvatanud VKEdele ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele kättesaadavat rahastamist.

1.1 Euroopa Investeerimisfond

a) Kapitali struktuur ja suurendamine

Euroopa Investeerimisfondi (edaspidi ka „fond“) asutasid[3] 1994. aastal Euroopa Investeerimispank (EIP), Euroopa Ühendus (praegune Euroopa Liit), mida esindas Euroopa Komisjon (edaspidi „komisjon“), ning mitmed avaliku ja erasektori finantsasutused kinnitatud kapitaliga 2 miljardit eküüd (nüüd eurodes), mis maksti sisse 20 % ulatuses. 2007. aastal suurendati kinnitatud kapitali 3 miljardi euroni. Komisjon kasutas maksmiseks fondist aastatel 2007–2010 saadud dividende ja kattis ülejäänud osa ELi eelarvest. See võimaldas säilitada ELi 30 % osaluse.

Kapitali teistkordse suurendamisega, mille fondi osanikud kiitsid heaks 27. mail 2014 toimunud üldkoosolekul, kasvas fondi kinnitatud kapital 4,5 miljardi euroni. Komisjoni ettepanekust kasutada ELi dividende uute osade märkimiseks loobuti, kuid ELi eelarves nähti aastateks 2014–2017 ette kuni 178 miljonit eurot maksimaalselt 450 uue osaku märkimiseks. Osakute väärtuse suurenemise tõttu piisas sellest summast ELi jaoks ainult 437 täiendava osaku märkimiseks,[4] mistõttu ELi osalus fondis vähenes veidi. Praegu kuulub EIP-le 2 642 (58,7 %), ELile 1 337 (29,7 %) ja 32 finantsasutusele kokku 521 (11,6 %) fondi osakut.

2014. aastal seati kapitali suurendamisel järgmised peamised eesmärgid:

(1) arendada VKEde laenukapitali turge eesmärgiga mitmekesistada VKEdele suunatud pankade ja liisinguettevõtjate jaoks likviidsuse allikaid;
(2) parandada VKEde juurdepääsu rahastamisele, vastates Euroopa Ülemkogu üleskutsele suurendada fondi ainulaadset krediidikvaliteedi parandamise suutlikkust;
(3) toetada fondi kasvamist riski- ja kasvukapitali turgude tuumikinvestorina;

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta otsus nr 562/2014/EL Euroopa Liidu osalemise kohta Euroopa Investeerimisfondi kapitali suurendamises (ELT L 156, 24.5.2014, lk 1).

[2] Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Vahearuanne, milles käsitletakse Euroopa Liidu osalemist Euroopa Investeerimisfondi kapitali suurendamises ja Euroopa Investeerimisfondi asjakohast suuremat toetust ettevõtjate, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate kasuks võetavatele meetmetele, vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta otsuse nr 562/2014/EL (Euroopa Liidu osalemise kohta Euroopa Investeerimisfondi kapitali suurendamises) artiklile 4 (COM(2016) 0795 final).

[3] Nõukogu 6. juuni 1994. aasta otsus 94/375/EÜ ühenduse liikmesuse kohta Euroopa Investeerimisfondis (EÜT L 173, 7.7.1994, lk 12).

[4] 437 uut osakut osteti 177 895 462,23 euro eest (osaku keskmine hind oli 408 199,52 eurot).

(4) tõhustada fondi rolli mikrofinantseerimises ja sotsiaalse mõjuga investeeringutes, võimaldades läbimurdelisi omakapitaliosalusi uutes sotsiaalsetes ettevõtetes ja finantsasutustes;
(5) võimaldada fondi volituste täitmisel kaasinvesteeringute kaudu riske jagada;
(6) toetada fondi AAA-reitingut, kaasates uut kapitali ja tõendades oma suurenenud poliitilist tähtsust.

b) Tegevus

Euroopa Investeerimisfond on Euroopa Investeerimispanga grupi riskikapitaliharu, mis toetab Euroopa VKEde rahastamist. Fond kavandab, arendab ja kasutab riski- ja kasvukapitali, tagatisi ja mikrofinantseerimise vahendeid, mis on suunatud VKEdele ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele, et luua Euroopas stiimuleid täiendavate investeeringute tegemiseks ning suurendada ELi eelarvevahendite ja liikmesriikide osamaksude finantsvõimendust, tehes koostööd komisjoniga. Seejuures tugineb fond turupõhistele finantsinstrumentidele (väärtpaberistamine, mitmekesistatud võlakohustuste fondid jne). Fond edendab ELi eesmärki toetada innovatsiooni, teadus- ja arendustegevust, ettevõtlust, majanduskasvu, tööhõivet ning finantsteenuste kättesaadavust, suunates nimetatud finantstooteid finantsvahendajatele.

Euroopa Investeerimisfond tegutseb ELi liikmesriikides, kandidaatriikides ja potentsiaalsetes kandidaatriikides ning Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni riikides. Fond täidab praegu rohkem kui 122 volitust, mis on saadud peamiselt komisjonilt ja EIP-lt. Need hõlmavad omakapitaliinvesteeringuid ja tagatisi ning väiksemal määral ka rahastatavaid instrumente. Lisaks täidab fond volitusi, mis on saadud liikmesriikidelt ja asutustelt, kes haldavad Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide vahendeid, fondifondidelt, äriühingutelt ning era- ja avaliku sektori asutustelt, ning teeb omavahenditest kaasinvesteeringuid kapitali ja võlaga seotud äritegevuse valdkonnas.

c) Kapitalinõuded ja krediidikvaliteedi eeldatav tase

Euroopa Investeerimisfondi äriliinidega kaasnevad eri riskid, mis tähendab, et teatav osa eraldatavast majanduslikust kapitalist tuleb kõrvale panna. Omavahenditega seotud kulukohustuste ülempiir tagatistehingute puhul on märgitud kapitali kolmekordne summa. Üldkoosoleku volituse alusel suurendas fondi juhatus 8. märtsil 2017 ülempiiri omakapitaliosalustega seotud tehingute puhul, mida tehakse fondi omavahenditega, 50 %-lt 70 %-le omavahenditest. Fondi riski- ja kapitalijuhtimine on võimaldanud säilitada fondi stabiilse AAA-krediidireitingu, mida suuremad krediidireitinguagentuurid hiljuti taas kinnitasid, tõstes esile kapitali suurendamise 2014. aastal. Fondi toodete valik ning nende geograafiline ja valdkondlik ulatus toetavad mõõdukat ja jätkusuutlikku riskipositsiooni.

2. EUROOPA INVESTEERIMISFONDI KAPITALI SUURENDAMISEGA SEOTUD SAAVUTUSED AASTATEL 2014–2018

2.1 Ülevaade 2018. aasta teise kvartali seisuga[5]

[5] Fondi esitatud viimaste kättesaadavate andmete põhjal.

30. juuniks 2018 oli fond võrreldes 2013. aastaga suurendanud oma tegevuse mahtu keskmiselt üle 30 % aastas[6]. Fond tegi 1 120 tehingut, millega seotud investeeringute maht oli 44 miljardit eurot. Neist tehingutest 771 tuginesid fondi regulatiivsele kapitalile. Tehinguteks kasutati 12,1 miljardi euro ulatuses fondi omavahendeid, millest üle 10 miljardi euro investeeriti koos vahenditega, mida fond haldab volituse alusel. Fondi tegevusest tulenev finantsvõimendus VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate tasandil moodustab eeldatavalt 154 miljardit eurot.

Sellest tulenev tugev kapitalisatsioon oli tegur, mis määras Euroopa Investeerimisfondi edu Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi (EFSI) rakendamisel, ning see on ka aluseks EFSI mahu suurendamisele (EFSI 2.0), mille kohta tehti otsus 2017. aasta lõpus. Euroopa Investeerimisfond kasutas omavahendeid EFSI rakendamise edendamiseks enne EFSI 2.0 õigusakti vastuvõtmist, mobiliseerides selleks kuni 500 miljonit eurot. EFSI 2.0 raames on EFSI tagatist suurendatud kokku 26 miljardi euroni (ja investeeringute eesmärki 315 miljardilt eurolt 500 miljardi euroni), samas kui investeerimisperioodi pikendati 2020. aastani. Seega peab fond kõrvuti EFSI vahenditega mobiliseerima aastatel 2018–2020 märkimisväärselt omavahendeid.

2.2 Omakapital (riski- ja kasvukapital)

Kapitali suurendamisega kaasnev täiendav riskivõtmisvõime on võimaldanud fondil laiendada oma omakapitaliinvesteeringute ulatust, seda nii investeeringute mahu kui ka nende kasutamise kiiruse mõttes. Aastatel 2014–2018 moodustas fondi omakapitaliinvesteeringutega seotud tegevusest tulenev finantsvõimendus lõppsaajate tasandil 64 miljardit eurot.

a) EFSI/riskikapitalivahenditega seotud tegevus, mida toetas kapitali suurendamine

EIP riskikapitalivahendid võimaldasid fondil rohkem kui 18 aasta kestel ellu viia oma kapitalistrateegiat riskikapitali ja kasvusegmentides ning suurendada investeeringuid võla- ja omakapitali hübriidinstrumentide abil. Kõrvuti volitustega hõlmatud vahenditega investeerib fond omavahendeid. 2015. aasta juulis suurendas EIP riskikapitalivahendeid 2,5 miljardi euro võrra (9,5 miljardi euroni) EFSI VKEde komponendi raames, et teha VKEdesse ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatesse erakapitali- ja tehnosiirdeinvesteeringuid. 2015. aasta lõpus ulatusid EFSIga seotud kulukohustused 1,4 miljardi euroni 45 fondis. Sellest tulenev rahastamine moodustas 8,1 miljardit eurot ja investeeringute eeldatav kogumaht lõppsaajate tasandil on eeldatavalt 14,6 miljardit eurot (finantsvõimenduse määr peaaegu 1:11).

Vaherahastamis- ja kaasinvesteerimisrahastu (Mezzanine Co-Investment Facility, MCIF) on riskikapitalivahendite volituse raames toimiv võla- ja omakapitali hübriidinstrumentide rahastu, mille suurus on 101 miljonit eurot. Rahastu võimaldas fondil kaasinvesteerida sihtettevõtjatesse koos vaherahastamisfondidega. 2018. aasta juuniks moodustasid MCIFiga seotud kulukohustused 98 miljonit eurot (millest 5 miljonit eurot olid fondi omavahendid) ning nende kaudu edendati kaasinvesteerimislahenduste laiemat kasutamist ja lahendati selgelt määratletud rahastamispuudusi. Ajavahemikul 2014. aasta jaanuarist 2018. aasta juunini võttis fond riskikapitalivahendite volituse alusel alusfondides kulukohustusi 9,9 miljardi euro ulatuses, kusjuures 437 miljonit eurot tuli fondi omavahenditest.

[6] Aastane liitkasvumäär (Compounded Annual Growth Rate), mis põhineb 2017. aasta lõpu mahul.

b) EFSI VKEde komponendi omakapitalitoode

2016. aasta juulis käivitasid fond, EIP ja komisjon EFSI VKEde komponendi omakapitalitoote, mille kogu investeeringumaht summas 2 071 miljonit eurot suunatakse eri rahastamisvajaduste ja teostamisviisidega (kaasinvesteeringud, tehnosiire, fondifondid, sotsiaalne mõju jne) omakapitaliinvesteeringuteks. Tootel on kaks allkomponenti: kasvu/laienemise allkomponent ja varase etapi investeeringute allkomponent. Koostööplatvorm võimaldab riiklikel tugipankadel ja asutustel võrdväärselt panustada EFSI VKEde omakapitalitoote raames tehtavate investeeringute kogueelarvesse. Ajavahemikul 2016. aasta juulist 2018. aasta juunini võttis fond EFSI VKEde omakapitalitootega seoses kulukohustusi 1 miljardi euro ulatuses, kusjuures 177 miljonit eurot tuli fondi omavahenditest.

c) Euroopa Investeerimisfondi riskijagamine ELi volituste raames – ELi ühtne omakapitali rahastamisvahend

ELi ühtses omakapitali rahastamisvahendis kasutatakse ELi eelarvevahendeid kõrvuti fondi omavahenditega. Rahastamisvahend sisaldab COSME kasvuetapi omakapitalirahastut ning programmi „Horisont 2020“ algatuse InnovFin VKEde riskikapitali rahastamisvahendit (InnovFin), mis hõlmab ka äriinglite katsealgatust.

COSME kasvuetapi omakapitalirahastu raames investeerib Euroopa Investeerimisfond fondidesse, mis pakuvad omakapitali kaudu rahastamist ja vaherahastamist laienemis- ja kasvuetapis olevatele suure kasvupotentsiaaliga VKEdele, eelkõige piiriüleselt tegutsevatele VKEdele. 2018. aasta juuniks oli kasvuetapi omakapitalirahastu raames allkirjastatud 13 investeeringut, millest tulenes kokku 160 miljonit eurot kulukohustusi, sh 8 miljonit eurot fondi omavahenditest.

InnovFini kaudu teeb fond investeeringuid tehnosiirdesse, äriinglitesse, riskikapitalifondidesse ja fondifondidesse, mis pakuvad omakapitali varajases etapis ettevõtjatele, s.t stardieelses ja -järgus ettevõtjatele ning idufirmadele, kes ei pruugi veel olla tulu teeninud. Sellest tulenev finantsvõimendus liikmesriikide ettevõtjate ja programmiga „Horisont 2020“ seotud riikide ettevõtjate tasandil moodustab peaaegu 3 miljardit eurot.

EFSI raames loodi varase etapi investeeringute tarbeks struktureeritud finantsinstrument (2. allkomponent). See finantsinstrument ühendab 458 miljonit eurot ELi rahastamisvahendist InnovFin ning EFSI ELi tagatisega kulukohustused summas 270 miljonit eurot ja Euroopa Investeerimisfondi omavahenditega seotud kulukohustused summas 290 miljonit eurot (kõiki neid vahendeid nimetatakse ühiselt IFE varase etapi rahastuks (IFE Facility for Early Stage)). 2018. aasta juuniks oli Euroopa Investeerimisfond võtnud 29 aktsiafondiga seoses kulukohustusi kokku 539 miljoni euro ulatuses, sealhulgas 153 miljonit eurot fondi omavahendite arvelt.

d) Euroopa Investeerimisfondi riskijagamine ELi volituste ja EFSI omakapitaliinstrumendi raames

2016. aastal käivitas Euroopa Investeerimisfond üleeuroopalise riskikapitali fondifondi, et investeerida erasektori juhitud, turule orienteeritud üleeuroopalistesse riskikapitali fondifondidesse, kasutades omavahendeid koos COSME kasvuetapi omakapitalirahastuga ning EFSI VKEde komponendi omakapitalitoote 1. ja 2. allkomponendiga, mida nimetatakse

ka IFE varase etapi rahastuks (programmi „Horisont 2020“ rahastamisvahendi InnovFin, EFSI omakapitaliinstrumendi ja fondi omavahendite kombinatsioonina). Euroopa Investeerimisfond seab eesmärgiks investeerida nõuetele vastavatesse riskikapitali fondifondidesse kogusummas 410 miljonit eurot, sh 67,5 miljonit eurot fondi omavahenditest. 2018. aasta oktoobriks oli sõlmitud kaks lepingut riskikapitali fondifondide valitsejatega ja läbirääkimised käisid veel nelja fondifondiga.

e) Sotsiaalse mõjuga investeeringute arendamine: sotsiaalse mõju kiirendi

Sotsiaalse mõju kiirendi on fondi 2013. aastal loodud algatus, mis on osa EIP grupi mõjusate investeeringute strateegiast ja vastab ELi poliitilisele eesmärgile luua Euroopa sotsiaalse ettevõtluse jaoks jätkusuutlik rahastamisturg. Sotsiaalse mõju kiirendi on fondifond, mille eesmärk on luua sotsiaalse mõjuga fondidesse tehtavate omakapitaliinvesteeringute portfell. See edendab sotsiaalset kaasamist, pakub alternatiivseid tööhõivevõimalusi tõrjutud ühiskonnarühmadele, aitab kaasa majanduskasvule ja tagab mitmesuguste rahastamisvõimaluste kättesaadavuse, sealhulgas võlainstrumendid või võla/omakapitali hübriidinstrumendid.

Sotsiaalse mõju kiirendit rahastatakse EIP riski suurendamise volituse kohasest sotsiaalse mõjuga finantsinstrumendist 180 miljoni euro ulatuses. Sotsiaalse mõju kiirendiga seotud kulukohustused ulatusid selle lõpliku sulgemise ajaks 2015. aasta juulis kokku 243 miljoni euroni tänu lisainvesteeringutele riskikapitalivahenditest (48 miljonit eurot), fondi omavahenditest (11,5 miljonit eurot) ja veel neljalt investorilt (igaühelt 1 miljon eurot), kelleks olid Bulgaaria arengupank, Soome innovatsioonifond Sitra, Crédit Coopératif ja DB Impact Investment Fund I (Deutsche Bank).

f) Piirkondlik haare

Euroopa Investeerimisfond on oma piirkondlikku omakapitali haaret laiendanud. Praegu haldab fond 42 piirkondlikku fondifondi ja kulukohustused moodustavad kokku 6,3 miljardit eurot. 2016. aastal lõid Euroopa Investeerimisfond ja tema piirkondlikud partnerid kaks fondifondi, mis olid suunatud peamiselt Eestile (60 miljonit eurot) ja Rootsile (582 miljonit Rootsi krooni ehk ligikaudu 60,5 miljonit eurot), kasutades Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide ning EFSI VKEde komponendi vahendeid. Lisaks lõid Euroopa Investeerimisfond ja tema piirkondlikud partnerid 2016. aasta jooksul fondifondi Kreekas (260 miljonit eurot), kasutades riskikapitalivahendeid ja Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide vahendeid (eeldatav finantsvõimendus 326 miljonit eurot), ning Madalmaades (200 miljonit eurot), Saksamaal (400 miljonit eurot) ja Türgis (200 miljonit eurot). 2017. aastal lõid Euroopa Investeerimisfond ja tema piirkondlikud partnerid kaheksa fondifondi, mis olid suunatud peamiselt Rumeeniale (84 miljonit eurot), Tšehhi Vabariigile (50 miljonit eurot), Itaaliale (41 miljonit eurot), Soomele (30 miljonit eurot) ja Kesk-Euroopale (106 miljonit eurot).

Euroopa Investeerimisfond on algatanud mitu kaasinvesteerimisprogrammi, nagu Šotimaa-Euroopa kasvule suunatud kaasinvesteerimisprogramm, mille raames fond ja Šotimaa ettevõtlusagentuur Scottish Enterprise on kumbki eraldanud 50 miljonit naelsterlingit, või Madalmaade kasvule suunatud kaasinvesteerimisprogramm, mille raames fond ja Madalmaade investeerimisagentuur on eraldanud 50 miljonit eurot.

Fond laiendas oma tegevust ka Euroopa äriinglite fondi algatuse raames, mis käivitati 2012. aastal. Euroopa äriinglite fondi raames teeb Euroopa Investeerimisfond koos äriinglite ja teiste mitteinstitutsionaalsete investoritega investeeringuid stardi-, varases või kasvuetapis uuenduslikesse ettevõtetesse. Euroopa äriinglite fond katab nüüd Austriat, Saksamaad, Iirimaad, Madalmaid, Hispaaniat, Taanit ja Soomet. 2018. aasta juuni lõpu seisuga oli Euroopa äriinglite fondi algatuse maht 392 miljonit eurot, millest vähemalt 38 miljoni euro ulatuses kulukohustusi oli võetud Euroopa Investeerimisfondi omavahendite arvel.

g) Varahalduse katusfond

2017. aastal käivitas Euroopa Investeerimisfond varahalduse katusfondi (Asset Management Umbrella Fund, AMUF), mis praegu koosneb kolmest osast: Euroopa kasvukapitali allfond (European Growth Capital), Euroopa tehnoloogia rahastamise riskikapitali allfond (European Technology Venture Capital) ja Euroopa bioteaduste rahastamise riskikapitali allfond (European Life Sciences Venture Capital).

Varahalduse katusfond suurendab Euroopas investeerimistegevuse jaoks kättesaadavat riskikapitali, kaasates Euroopa börsivälise kapitali ja riskikapitali turgudele uusi institutsionaalseid investoreid. Euroopa Investeerimisfond on kohustunud investeerima ligikaudu 2,5 % teiste investorite investeeritavast kogukapitalist. 2018. aasta juuni lõpu seisuga oli kolm investorit investeerinud kokku 345 miljonit eurot. Fondi märkimisperiood lõpeb 2019. aastal ja fondi maksimaalne maht on 2 miljardit eurot, millest Euroopa Investeerimisfond peaks eraldama kuni 50 miljonit omavahendite arvelt.

2.3. Võlad (tagatised, väärtpaberistamine ja mikrofinantseerimine)

Kõrvuti aastatel 2014–2018 rakendatud uute volitustega, mis põhinevad eranditult vahendite haldamisel, võeti fondi kaasinvesteerimise ja/või riskijagamise kaudu kasutusele olulisel hulgal võlakeskseid volitusi. Lisaks on fond edendanud omal riskil tegevust krediidikvaliteedi parandamise tehingutes. Aastatel 2014–2018 fondi võlatoodetes osalevate finantsasutuste poolt VKEdele antud laenude finantsvõimenduse maht ulatub hinnanguliselt 85 miljardi euroni.

a) EIP riski suurendamise volitus

2014. aasta märtsis allkirjastasid EIP ja fond riski suurendamise volituse, mille eesmärk on toetada Euroopa ettevõtete halvenenud rahastamist täiendavate tagatiste, võla- ning kapitaliinstrumentide kaudu. Kokku määrati selleks kuni 6 miljardit eurot, sellest 4 miljardit eurot EIPst ja kuni 2 miljardit eurot fondist. Riski suurendamise volituse investeerimisperiood lõpeb 2018. aasta lõpus. Riski suurendamise volituse tooted/komponendid toetasid olemasolevaid tegevusi või tugevdasid alternatiivseid rahastamisvahendeid, et vastata uutele turuvajadustele.

- **Varaga tagatud väärtpaberite krediidikvaliteedi parandamine** suurendas suutlikkust seoses varaga tagatud väärtpaberistamise *mezzanine*-seeriatega, vabastades väärtpaberistamise tehingu algatajate jaoks vahendeid VKEdele ja väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele laenude andmiseks. Sellega seoses on mobiliseeritud üle 855 miljoni euro, sealhulgas 291 miljoni euro ulatuses fondi omavahendeid. Väärtpaberistamise tehingute algatajate poolt VKEdele antavate täiendavate laenude finantsvõimenduse maht ulatub hinnanguliselt 5 miljardi euroni.

• **Riski suurendamise volituse ühistupankade ja väiksemate asutuste algatus** laiendas EIP grupi vahendajate ringi, eriti väiksemate ühistupankade ja muude väiksemate asutuste kaasamisega, mis keskenduvad eeskätt väiksematele VKEdele ning idufirmadele. Väärtpaberistamise tehingu algatajatelt eeldati omakorda vabanenud vahendite kasutamist VKEdele laenude andmiseks. Fond sõlmis 16 laenutehingut kogusummas 153 miljonit eurot, sh 7,7 miljonit eurot fondi omavahendeid.

• **Riski suurendamise volituse laenufondid** – uus segment, mille fond võttis kasutusele, et laiendada laenude kaudu rahastamise kättesaadavust VKEdele ja väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele peale tavapäraste pangakanalite. Seni on 26 tehingus mobiliseeritud ligi 57 miljonit eurot fondi omavahendeid ja investeeringute kogumaht on 1 135 miljonit eurot.

• **Riski suurendamise volituse VKEde algatuse** kohaselt tuleb fondil EIP poolt kättesaadavaks tehtud rahastamise kõrval osaleda omavahenditega. Seni on 67 tehingus mobiliseeritud kuni 159 miljonit eurot fondi omavahendeid ja investeeringute kogumaht on 4,3 miljardit eurot.

b) Fondi maksed InnovFini VKEde tagatisrahastusse

Alates 2014. aastast on fond pakkunud ülempiirita tagatisi või edasigarantiisid finantsvahendajatele, võimaldades neil pakkuda soodsatel tingimustel laenuraha liikmesriikide ja assotsieerunud riikide uuenduslikele VKEdele ja väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele.

Alates 2014. aastast kuni 2018. aasta juunini eraldati ELi eelarvest 1,8 miljardit eurot ja fondi vahenditest 7,2 miljardit eurot, mille tulemusena tehti uuenduslikele ettevõtetele kättesaadavaks ligikaudu 18 miljardit eurot laenuraha ning mobiliseeriti investeeringuid ligikaudu 26 miljardi euro ulatuses. Fond sõlmis 177 tagatistehingut kogumahus 9 miljardit eurot, millest 139 tehingut tagas EFSI (kogumaht 7,6 miljardit eurot). EFSI 2.0 ja EFSI VKEde komponendiga seoses kavandatakse InnovFini VKEde tagatisrahastusse suunata täiendavalt ligikaudu 220 miljonit eurot. Fondi vahendid mahus kuni 1,760 miljonit eurot kombineeritakse EFSI 2.0 ja ELi eelarvest eraldatavate vahenditega, et tagada aastatel 2017–2022 laene kogumahus kuni 2,200 miljonit eurot.

c) Fondi toetus VKEde algatusele

Komisjoni ja EIP grupi VKEsid käsitlev algatus stimuleerib VKEde rahastamist, pakkudes osalist riskikatet väärtpaberistamise tehingu algatanud finantsasutuste VKEde laenuportfellidele. Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest pärineb suurem osa ELi vahenditest, mis hõlmavad vahendeid ELi tasandi programmidest (COSME ja/või „Horisont 2020“) ning kaasrahastamist EIP ja fondi omavahenditest. Fond pakub valitud finantsvahendajatele ülempiirita portfellide tagamise vahendit või väärtpaberistamisvahendit. Kaitse kahjude eest ja võimalik kapitalitoetus võimaldab finantsvahendajatel anda VKEdele soodsatel tingimustel laene, liisingut ja/või tagatisi. VKEde algatus hõlmab Hispaaniat, Bulgaariat, Soomet, Maltat, Itaaliat ja Rumeeniat. Fondile on seni usaldatud ligikaudu 1,2 miljardit eurot Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide vahendeid, millele eelduste kohaselt lisandub kuni 4,1 miljardi euro ulatuses EIP kulukohustusi ning 215 miljoni euro ulatuses kulukohustusi fondi omavahendite arvelt.

d) Fondi toetus platvormile Agri Italy

Platvorm Agri Italy, mille fond on loonud koostöös Itaalia Calabria, Campania, Emilia Romagna, Piemonte, Puglia, Veneto, Umbria ja Toscana maakondadega, on uue põlvkonna laenupõhine rahastamisvahend, mis hõlmab mitut piirkonda ning mille eesmärk on tagada rahaliste vahendite parem kättesaadavus lõppsaajatele põllumajandus- ja agrotööstussektoris. Itaalia maakondade poolt kättesaadavaks tehtud rahastamisele lisab fond omavahendeid. Praeguse seisuga on platvormi Agri Italy jaoks ette nähtud kokku kuni 64 miljonit eurot.

e) Fondi omavahenditega seotud tegevuse suurendamine VKEde laenude väärtpaberistamise tehingute puhul

Väärtpaberistamise tehingute puhul on fondi eesmärk parandada krediidikvaliteeti, mis võimaldab väärtpaberistamise tehingu algatajatel mitmekesistada oma rahastamisallikaid ning saada krediidiriski ülekandmise kaudu majandusliku ja regulatiivse kapitali toetust. See omakorda võimaldab väärtpaberistamise tehingu algatajatel anda VKEdele täiendavaid laene. Alates 2014. aastast on fondi tehtud jõupingutuste tulemusel allkirjastatud üle 15 miljardi euro ulatuses tagatisi, et elavdada VKEde laenude väärtpaberistamist. Geograafiline ulatus on kasvanud 11 riigini. Väärtpaberistamise tehingute algatajate poolt VKEdele antud täiendavate laenude finantsvõimenduse maht ulatub hinnanguliselt 28 miljardi euroni. Kokku on fondi VKEde laenude väärtpaberistamistegevusega samal perioodil mobiliseeritud üle 3 miljardi euro ulatuses fondi omavahendeid.

Fondi varaga tagatud väärtpaberite krediidikvaliteedi parandamine toetas VKEdel / väikestel keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatel põhinevate väärtpaberistamise tehingute *mezzanine*-seeriaid, sealhulgas nii sünteetilisi kui ka tegelikke müügitehinguid. Fond kasutas 391 miljoni euro ulatuses omavahendeid, et osta kõrgema nõudeõiguse järguga väärtpaberistamise seeriaid VKEde varaga tagatud väärtpaberistamistesse ja pandikirjatehingutesse otseinvesteeringute tegemise instrumendi raames.

3. FONDI EDASINE PÕHITEGEVUS

3.1. Täiendav tegevus tulevikus

Fondi eesmärk on endiselt täita turul tuvastatud lünki Euroopa VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate rahastamises.

a) Täiendav kapitaliga seotud tegevus

i) EFSI VKEde komponendi omakapitalitoote täiendav rahastamine

Võttes arvesse EFSI VKEde komponendi omakapitalitoote edukat kasutuselevõttu, on kavas seda täiendavalt rahastada 1,37 miljardi euro ulatuses, millest 1 miljard eurot suunatakse 1. allkomponendile ja 0,37 miljardit eurot IFE varase etapi rahastule, kusjuures Euroopa Investeerimisfond investeerib tootesse omavahendite arvelt kuni 155 miljonit eurot.

ii) EFSI VKEde komponendi raames riskikapitalivahendite täiendamine

Lisaks EFSI VKEde komponendi omakapitalitoote täiendavale rahastamisele täiendatakse EFSI VKEde komponendi laiendamiseks riskikapitalivahendeid 1 579 miljoni euroga, millest peaaegu 79 miljonit tuleb fondi omavahenditest.

b) Täiendav laenudega seotud tegevus

Rahastatavad instrumendid mikrofinantseerimiseks (Euroopa tööhõive ja sotsiaalse innovatsiooni programm)

Vastavalt Euroopa tööhõive ja sotsiaalse innovatsiooni programmile on komisjonil ja EIP grupil kavas täiendada tagatisvolitust vahendiga kõrgemasse nõudeõiguse järku kuuluvate ja allutatud laenude pakkumiseks mikrofinantseerimise ja sotsiaalse ettevõtluse asutustele, kes pakuvad omakorda rahastamist mikro- ja sotsiaalettevõtetele. Selleks mobiliseeritakse kuni 28,5 miljoni euro ulatuses fondi omavahendeid koos EIP ja programmi vahenditega eeldatavas kogumahus 200 miljonit eurot.

3.2. Mõju fondi kapitalikulule

a) Kapitalikulu

i) Omakapital

Fondi omavahendite arvelt võetavatele kulukohustustele omakapitaliosaluste valdkonnas on seatud ülempiir. 2018. aasta juuni seisuga saab kasutada 1,4 miljardit eurot. Börsivälise kapitaliga seotud netokohustustele summas 1,1 miljardit eurot kulus 78 % lubatud maksimaalsest summast.

ii) Tagatised

2013. aasta septembri lõpu seisuga oli fondi omal riskil tagatistehingute maht 2,9 miljardit eurot, mis jättis sellisteks tehinguteks ruumi summas 6,1 miljardit eurot. Tagatistega seotud tegevuse maht, mis kasvas alates 2014. aastast kuni 2018. aasta juuni lõpuni, suurendas fondi kulukohustusi enam kui kaks korda, 8 miljardi euroni, ülempiir on aga 13,5 miljardit eurot.

b) Kapitali kasutamise optimeerimine

Tegevusmahtude oodatust suurem kasv sai võimalikuks tänu sellele, et eraldati rohkem fondi kapitali. Fond haldab aktiivselt oma kapitali, et tagada edasine oodatav kasv aastani 2020.

Fondi kapitalikulu vähendamiseks võetakse eri meetmeid, sealhulgas aktiivsem portfellihaldus, eelkõige omakapitali valdkonnas.

c) Edasine kapitalivajadus

Fond prognoosib, et 2020. aasta lõpuks on talle eraldatud kapital täielikult ära kasutatud ning et järgmise mitmeaastase finantsraamistiku ajal ELi poliitiliste eesmärkide saavutamisele jätkuv kaasaaitamine ja fondi panuse suurendamine eeldaks fondi kapitali täiendavat suurendamist. Fondi hinnangul tuleks kapitali suurendada 3–3,5 miljardi euro võrra, et fond saavutaks järgmise mitmeaastase finantsraamistiku ajal eesmärgi investeerida Euroopas ligikaudu 100 miljardit eurot. Need investeeringud võivad samal perioodil mobiliseerida reaalmajanduses rohkem kui 1 triljoni euro ulatuses investeeringuid.

4. KOKKUVÕTE

Kapitali kasvatamine 2014. aastal suurendas märkimisväärselt VKEdele ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele kättesaadavat rahastust. Kapitali suurendamine lõi ka täiendava riskivõtmise võime, mis võimaldas suuremas mahus ja kiiremini teha omakapitaliinvesteeringuid VKEdesse, misläbi fondi kapitali finantsvõimendus oluliselt kasvas. Kapitali suurendamine edendas fondi omal riskil tegevust krediidikvaliteedi parandamise tehingutes, eriti tagatiste ja väärtpaberistamiste puhul, mobiliseerides seeläbi erasektori vahendeid ning suurendades VKEde juurdepääsu rahastamisele. ELi 178 miljoni euro suurune panus kapitali suurendamisse 2014. aastal oli vajalik selleks, et fondi tugevdada ja võimaldada tal saavutada Euroopa VKEde jaoks konkreetseid tulemusi.

Lisaks andis see fondile võimaluse saavutada EFSI VKEde komponendi rakendamisel märkimisväärset edu täiendavate rahastamismahtude VKEdele kättesaadavaks tegemisega, mis aitas oluliselt kaasa sellele, et EFSI ületas 20 miljardi euro võrra oma esialgse eesmärgi mobiliseerida 2018. aasta keskpaigaks investeeringuid 315 miljardi euro ulatuses.

Eeldatavalt ületab fond ootused, mis sellele seoses kapitali suurendamisega 2014. aastal alguses pandi. 2018. aasta juuni lõpuks oli fond eraldanud peaaegu 30 % rohkem vahendeid (44 miljardit eurot), kui 2014. aastal prognoositi (34 miljardit eurot), millest said kasu üle 547 000 VKE ja muu lõppsaaja ning mis aitas säilitada üle nelja miljoni töökoha. 2020. aasta lõpuks eraldatakse eelduste kohaselt veel 26 miljardit eurot, mis kasvatab seitsmeaastase perioodi kulukohustuste kogusumma 70 miljardi euroni, võimendades samal ajal reaalmajanduse rahastamist 250–300 miljardi euro ulatuses. See tähendab, et esialgsed ootused, mis seati 2014. aastal (175 miljardit eurot) ületatakse rohkem kui 40 % võrra.

2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku ajal peaks fond jätkuvalt etendama olulist rolli ettevõtete finantseerimisel, eriti Euroopa majanduse jaoks üliolulistes valdkondades (teadusuuringud ja innovatsioon, VKEd, mikrofinantseerimine jne). Fondi hinnangul on vajalik fondi regulatiivse kapitali suurendamine 3–3,5 miljardi euroga alates 2021. aastast. Kapitali suurendamisega kaasneb siiski mitu ebakindlat asjaolu. Fondi kapitalinõudeid tuleb uuesti hinnata, arvestades fondi poolt InvestEU programmi rakendamisel kasutusele võetavaid finantstooteid ja võimalikke segarahastamistehinguid 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku ajal.